

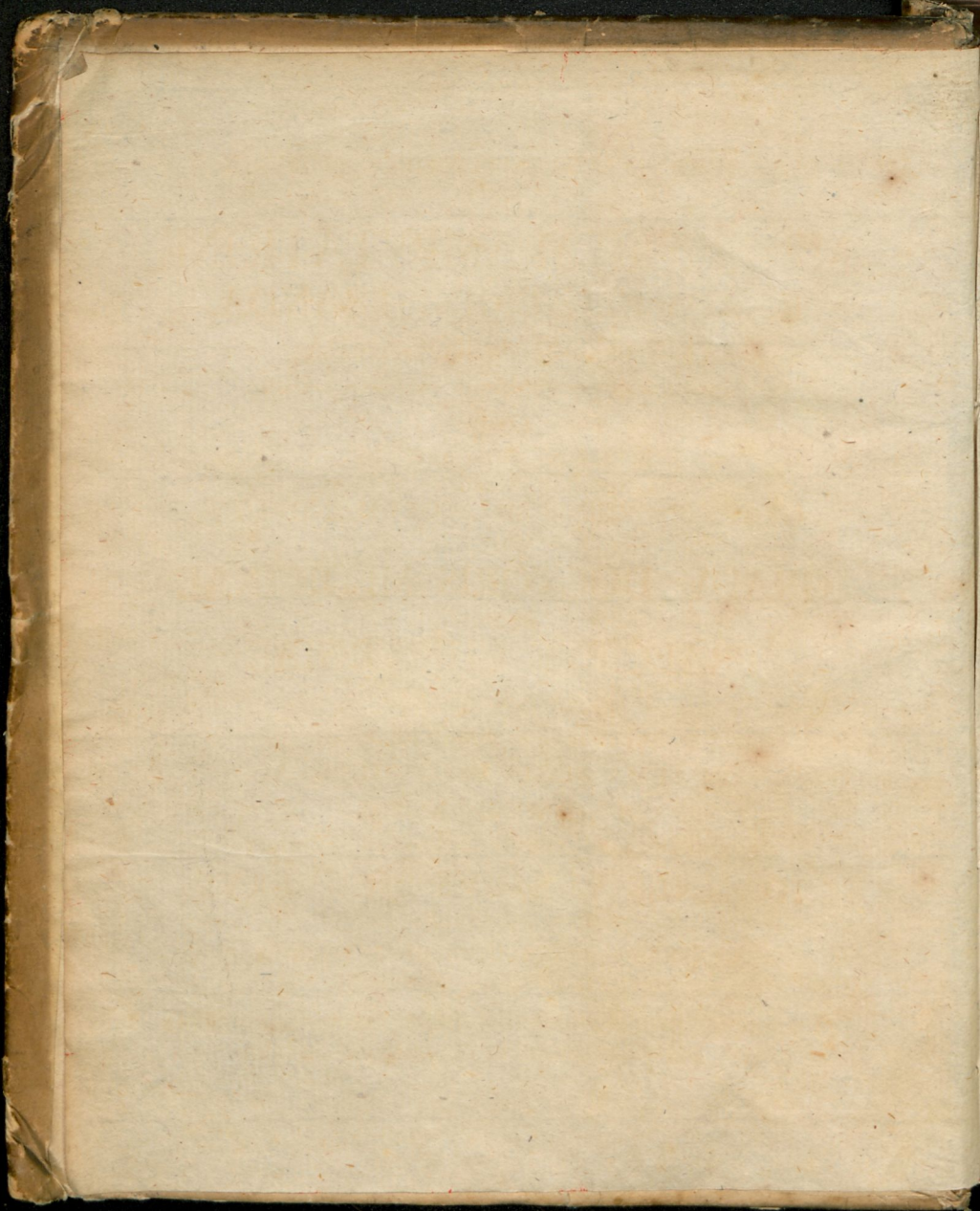
111

DISSEPTATIO INNOVATORIA MEDICAE THEORICA
DE
MEMBRORUM AMPUTATIONE
RARISSIME ADMINISTRANDA,
CUM QUASI ALLEGORICA

GRADU DOCTORIS MEDICINAE
ET
PRAECIPUE CHIRURGICAE

IN
ALMA REGIA FRIDERICIANA
UNIVERSITATE
IOANNES VLADISLAVUS BILGVERVS

3.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICO-CHIRVRGICA
DE
TREPANATIONE

QVAM
SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
FACVLTATIS PHILOSOPH. H. T. DECANO,
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALAT. CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS,

D. XXIII. EFER. A. S. R. cloccclii.
IN REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
IOSEPHVS ROESSEL
STRIGOVIO-SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

§. I.

SI unquam efficacior generosiorque existere videtur medicina, certe operatio ista chirurgica, qua, modioli operatione, cranii ossa perforantur, nomen istud sibi vindicare poterit. Sive enim locum spectes, ubi eadem suscipitur, qui omnium nobilissimus est; sive instrumentorum farraginem, quibus perficitur, intuearis; sive periculosissimas, quae extemplo saepe eadem deliniuntur, afflictiones contempleris, dicti veritatem satis superque inde elucescere perspicies. Quodsi enim effectus, qui supremam istam corporis partem vulneratam, distractam, contusam, impressam, commotam, fissam dilaceratamque,

A 2

4 *Dissertatio inauguralis medico-chirurgica,*

que, concomitantur, animo probe perpendis, sane illos nec periculo, nec gravitate aliis, a funestissimis licet morbis inductis, minores esse deprehendes. Quodsi autem hisce malis nullam aut certe insufficientem medicamentis tuis, si etiam exquisitissima essent, adferre poteris medelam, modioloque autem in auxilium vocato ad optimum felicissimumque scopum pervenis; anne istam operationem efficacissimae medicinae nomen mereri putabis? Recte iudicas: namque quod medicina non valet, ferri adminiculo sanatur & sanari debet. Noli igitur turbari, si quis nostram chirurgiam supervacaneam haud raro, interdumque incasum fuisse adhibitam, percrepat. Nihil id eius detrahit efficaciae, & funesti eventus ratio nunquam in ipsa operatione posita est, sed in laesionis gravitate semper erit quaerenda *a*). Et quis, quaeso, tandem erit, qui operationem nostram heroicam nominandam esse dissentiet? quum non modo in nobilissima corporis parte, sensationum humanarum sede, celebretur, sed etiam Chirurgum requirat expertissimum, summa prudentia, docta scientia, magnoque simul animo instructum, immisericordem ac inrepidum, sic, ut sanari

a) Variâ opprobria, quibus nostra operatio peritur, & pro summe difficili, dolorifica, periculosaque reputatur, quid? quod tamquam inutilis atque inanis damnatur, scite & eleganter reprimere conatus est celeberr. *Georg. Aug. LANGGUTH*, in *Diss. de Terebratione capitis, Chirurgia generosa, nec ita difficili detestabilique*, Resp. Tob. Wagner, Vitemb. 1748. ventilata.

fanari velit illum, quem accipit, non ut clamore eius motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel nimis, quam necesse est, terebret, sed perinde faciat omnia, ac si nullus, ex vagitibus alterius, affectus oriretur *b*).

§. II.
Symptomata, quae hominem in summum vitae periculum coniiciunt, & extemporaneam hanc medicinam urgent atque requirunt, maximam partem ex capitis laesionibus oriri solent. His omnes ac singulae cranii partes patent, cutis nimirum cum supposita adipe, muscoli, horum aponeuroses atque tendines, & pericranium; quemadmodum etiam huc referuntur plagae, quibus ipsa ossa, cranium formantia, laeduntur, deprimuntur, franguntur atque finduntur, & quae tandem ipsi encephalo eiusque membranis inferuntur.

§. III.
De capitis autem vulneribus in genere notari meretur, I) quod quaedam funestam suam indolem non statim prodant, sed aeger frequentius ab omni periculo immunem se ipsum non modo sentiat, & etiam ab adsstantibus talis habeatur, post aliquot vero dies, quid? quod septimanas, prorsus inopinati eveniant lethalis morbi & encephali graviter laesi characteres, quos ipsa mors deinde repentina subsequitur. *Theophilus BONE TVS* plures ex Auctoribus de eiusmodi vulneribus, quae, ab initio flocci habita, post aliquot demum menses mortem indu-

A 3 xere,

b) *CELSVS* Lib. VII. Praef. p. 433. Edit. Wedel.

xere, collegit observationes c). Notabile quoque exemplum refert *Fabricius HILDANVS* de virgine, quae, neglecto parvo capitis vulnere, septimo die praeter opinionem extincta fuit d). Similem historiam notavit *Georg. RIEDLINVS* de iuvene, leviter ab hero suo in fronte vulnerato, qui quidem nil finistri primis passus est diebus; ast septimo die febre atque convulsionibus oppressus obiit e). *Ioh. BOHNIVS* ex *PAWIO* refert, quod quidam ab ebrio in bregmatis os dextrum poculo stanneo fuerit concussus, nec aliquid fissi in osse deprehensum, pancreatice valuerit & obambulaverit, donec post decimum mensem, inter ambulandum vertigine subito correptus, conciderit & brevi post obierit f). *El. CAMERARIVS* tardio rem acuti atque inmedicabilis mali progressum a vulnere cranii neglecto notavit, quod die septimo & vigesimo mortem intulit g). Memorabiliorem adhuc casum litteris mandavit doctiss. *Ioh. Sebast. ALBRECHT*, de laesione capitis gravissima, post sextam septimanam demum lethali, ubi illud maximam meretur attentionem, quod aeger, per lapidem in caput eminus iactum graviter laesus, ex alio pago, in quo id passus fuit, adhuc domum reverti potuerit; quod nullis

divexa-
 c) Sepulchr. anatom. Lib. IV. Sect. III. p. 1557. seq. *Io. scVL-*
TETVS Obs. XIII. p. 198.

d) Cent. I. Obs. XXI. p. 86.

e) Observat. Chirurg. XXX. p. 17.

f) De renunciat. vulner. Sect. II. Cap. I. p. 136.

g) Act. Natur. Cur. Vol. II. Obs. CXLIX. p. 345.

divexatus symptomatibus febrilibus, absque vomitu, omnibus functionibus, tam naturalibus, quam vitalibus, etiam animalibus, (si paralyfin excipias, qua latus sinister proximis diebus adficiebatur,) usque ad finem vitae fere integris, ultra sex septimanas superstes vixerit; quod etiam in initio, exterius in capite, nil nisi levis fugillatio circa nasum observata fuerit, cum tamen os in plures partes diffractum, cerebri involucra perforata, sub fractura in corticali cerebri substantia plures sinus ulcerosi, ad ventriculum sinistram anteriorem progredientes & ultra uncias tres ichoris fundentes, oculis secantis se se obtulerint, insuperque etiam, ulteriori examine instituto, totius sinistri haemisphaerii interior substantia corrupta deprehensa fuerit, ut vix ventriculi discerni potuerint, quae materia fluxilior profunde penetraverat, & non solum medullam oblongatam inundabat, sed etiam, intra colli vertebrae descensu facto, in interstitia medullae spinalis transferat *b*). Clariss. *Christ. Frid. IOERDENS* vidit cranium pueri a lapsu fractum, ipsam cerebri substantiam laesam & effusam, puerulo interim per octodecim dies in statu satis securo constituto, eodem autem die gravioribus symptomatibus afflicto, quae usque ad octavam septimanam perdurarunt, tandemque aegrum sustulerunt *i*). Exigua ecchymosis, prout *RAVATON* commemorat, ab ictu glandis plumbeae in dextro osse parietali, militi nihil periculi metu-

b) Act. Nat. Cur. Vol. VI. Obs. 123. p. 413.

i) L. cit. Vol. VII. Obs. 107. p. 379.

§ *Dissertatio inauguralis medico-chirurgica,*

metuendum esse persuasit; ast post sextam septimanam dirissima extemplo symptomata comparuere, quae etiam aegrum vita tandem privarunt: antequam autem hoc contigit, eius cranium trepano perforatum fuit, quo non solum cognoscebatur, quod interior dicti ossis tabula ab exteriori ultra octo lineas remota fuerit, & in hoc interstitio magna grumosi sanguinis copia collecta haeserit; sed etiam post mortem in interiori tabula multae fissurae, sinus longitudinalis superior in saniem mutatus, & in ipso cerebro multus ichor, deprehendebantur *k*).

§. IV.

Praeterea etiam II) minima interdum circumstantia, ira v. g. apprehensio, metus, profusum gaudium, exercitium venereum, capite lauciatos, post longam moram, in summum vitae periculum conuicere valet, adeo ut laesus, qui se tutum nunc putat, & haud monitus intemperanter agit, (loquor cum Illustr. PLATNERO,) fiducia secundae valetudinis opprimatur *l*). HILDANVS hoc confirmat exemplo iuuenis, cui caput vulneratum & cranium fractum erat, symptomata autem omnia delinita, qui tamen nihilominus, elapso decimo quarto die, cum alius adolescens ipsum ad iram provocasset, in febrem & phrenesin incidens, quarto post die e vita discessit *m*). Alius iuuenis vulnere capitis cum fractura

k) Tr. des Playes d'armes à feu, par Mr. RAVATON, Chap. II. Obs. III. p. 87.

l) Institut. Chirurg. ration. §. 412. p. 318.

m) Cent. I. Obs. 17. p. 81.

fractura laborans, quinta hebdomade, omnibus iam iam symptomatibus debellatis & vulnere cicatrice pene obducto, cum scorto rem habuit, sed paucas post horas incidit in febrim ac dolorem capitis, longe quam antea vehementiorem, latus oppositum resolutum, symptomata singulis momentis ingravescentia, quarto tandem die libidinosum hunc exstinxerunt *n*). Alius iterum puer, a vulnere cranii cum contusione & fractura fere restitutus, ob tympanorum murmura, plebisque strepitus prope cubiculum, in febrim acutissimam cum delirio incidit, & quarto die e vita discessit *o*).

§. V.

E contrario III) experientia commonstrat, quaedam capitis vulnera, quae gnaro cuique vehementer suspecta & lethalia habentur, quandoque sponte natura, aut per medicamenta, iterum curata fuisse, licet aegri maximos errores in diaeta, aliisque rebus ad vitam & sanitatem conservandam valentibus, perperraverint, imò ipsa cerebri substantia consumpta, aut pure exesa fuerit, & ex vulnere effluerit. Talem mirabilem historiam iam iam **GALENVS** in scriptis suis reliquit de adolescente, qui vulnus, in anteriorem usque cerebri ventriculum penetrans, accepit, & nihilominus, cum rectae rationis usu, superstes mansit *p*).

B

perat

n) Cent. I. Obs. 19. p. 84. Conf. etiam *Frid. Hoffmanni* Diss. de morbis ex nimia Venere oriundis.

o) loc. cit. Obs. 20. p. 85.

p) De usu partium Lib. VII. Cap. X.

perat historia, quam *Ludov. Franc. MANNE* recen-
set: Vir nempe triginta annorum in itinere ictu la-
pidis, in dextra & superiori ossis coronalis parte,
vulnerabatur, nullum vero insecutum est sympto-
ma, ex quo fracturam cranii quisquam suscipia-
reret; nullus enim sanguis per os, nares, vel au-
res effluebat, nec quidquam observatum est, quod
periculum ostendere potuisset. Laesus iter suum
adhuc per tria milliaria prosequabatur, ea nocte et-
iam rem cum uxore habebat, & altero die, quo
Avenionem veniebat, a Pharmacopola balsamum
Arcaei & emplastrum de betonica accipiebat, quod
imponebat. Interim comedebat, dormiebat, nul-
lumque in capite dolorem sentiebat, gestandis on-
eribus & terra fodienda aliisque muneribus occupa-
batur, sicque per viginti dies omnibus liberi aëris
iniuriis sese exponebat, ut & noctu sub dio & arbo-
re decumberet. Cum vero vulnus haud consolida-
retur, in valetudinarium publicum deferabatur.
Exploratione instituta, nihil, praeter carnis fungosae
copiam, animadvertabatur; postea tamen, cum ulcus
ob maiorem vim puris dilataretur, ossis fragmen-
tum, superioris tabulae pars, detegebatur & educe-
batur, quam inferior omnino solida & illaesa adhuc
esse videretur. Interea vulneratus quotidie obam-
bulabat & munia sua perficiebat; sed suppuratio, in
singulos dies aucta, effecit, ut Chirurgus ulcus spe-
cillo adhuc exploraret, quod nunc altius & in ipsum
cerebrum demittere poterat. Inveniebatur mox
aliud laminae vitreae fragmentum, quo educto, &
simul

simul detecto cerebro, maxima suppuratio facta est, ita ut ulceris, meningibus & cerebro infidentis, ambitus monetae duodecim solidos valenti peripheriae equiparari posset. Finita dein suppuratione, cerebrum, quod exesum erat, iterum increvit, & vacuum replevit; meninges tandem quoque coibant, os etiam reparabatur, ita ut aeger, foramine repleto, penitus convalesceret q). Non minus quoque sequens historia observatione digna est: Inveni 26. annorum bregmatis os dextrum sagitta, ferrea cuspidate armata, in medio transfigebatur: laesus dum sagittam educere tentabat, lignum prope cuspidem frangebatur & in vulnere remanebat; interim aeger ad septimum usque diem bene se habuit. Facta tunc incisione inventum fuit os bregmatis rotundo foramine pertusum, & cuspidis sagittae in conspectum veniebat. Modiolo bis admoto, & dura matre incisa, cuspidis sagittae nondum eximi poterat. In latere vulnere opposito paralytica continebat relaxatio, ingens suppuratio exoriebatur & multae fungosae carnes accrescebant. Post tertium mensē cu-

B 2

spis

q) *Observations de Chirurgie, au sujet d'une playe à la tête, avec fracas & une piece d'os implanté pendant un mois dans le cerveau, sans aucun symptome. Avignon 1729.* Hanc historiam, ob raritatem, in compendio adduxerunt & Auctores Commercii litter. Nor. Ann. 1731. p. 166. & PLATNERVS L. c. §. 513. p. 319. Plures eiusdem farinae historias vide sis apud HILDANVM Cent. I. Obs. 13. p. 66. FVRMANNVM in Chirurg. Cur. Part. I. Cap. II. p. 11. in Hist. de l'Acad. des Scienc. de Paris, Ann. 1706. Obs. II. & in Act. Wratislav. Ann. 1726. M. Ian. Class. IV. Artic. XV. p. 119.

12 *Dissertatio inauguralis medico-chirurgica,*

spis in ipsa cerebri substantia tangebatur, quam quidem Chirurgus remove tentabat, sed convulsiones statim accedebant, quae educationem impediabant. Quarto mense fere elapso, sponte sese cuspis in vulneris apertura offerebat, quae nunc tenaculo absque ulla noxa eximebatur, & vulnus, post 20. demum dies adeo periculosum, cicatrice obducebatur r). Nonnulla quoque *Parisini* communicarunt exempla eorum, quorum medulla oblongata globulo plumbeo fuit laesa atque destructa, qui nihilominus tamen iterum penitus convaluerunt s). Summam quoque attentionem meretur observatio, quam Clariss. *Daniel HOFFMANN*, de violenta cerebri laceratione, minus tamen lethali, communicavit t): Puer sex annorum ungula equi percutiebatur, cuius vi pars ossis coronalis, floreni amplitudinem referens, diffringebatur, ruptis una meningibus, ut cerebrum penitus denudatum pateret, cuius & dein haud exigua pars, cum in putredinem tenderet, eximebatur. Puer interim absque sensu & motu, per quinque dies convulsus, iacuit, sed dehinc loquela & liber mentis usus rediit, ipsaque demum consolidatio feliciter successit. Liceat adhuc unam ex novissimis historiam in medium proferre: Miles accepit vulnus, a glande per sclopetum emissa,

r) *Journal des Savans*, l'an. 1735. M. Avril, p. 490.

s) *Memoires de l'Academ. de Chirurg.* p. 312.

t) *Acta Natur. Cur.* Vol. IV. Obs. XC. p. 343. Conf. quoque Vol. V. Obs. LIV. p. 203. & *Iob. Wilh. ALBRECHT* Obs. anatom. §. 13.

sa, in dextro bregmatis ossè, quod non solum inde frangebatur, sed etiam circa medium depressum erat, glans autem ipsa, una cum fragmentis ossis, intra cerebrum penetravit. Interea vulneratus nil sensit dolorum, de nulla re conquestus est, omniaque sibi competentia, tanquam perfecte sanus, per egit. Prima hinc deligatio simplicissimo administrabatur modo: in secunda autem ultra decem fragmenta, in meninges & cerebrum infixæ, eximebantur, & ex vulnere dilatato denique etiam globulus educebatur, tanta tamen cum difficultate, ut duae horæ vix suffecerint. Magna postea iuppurationis fuit oborta, quæ Chirurgum coëgit, ut ter de die vulnus a fordibus liberaret. Tandem aeger optime convaleuit, licet minus accuratam victus & vivendi rationem observaverit *u*). Plura eiusmodi graviorum læsionum, præter spem & opinionem sanatarum, exempla exposuit Illustr. Dn. PRAESES, in Dissert. de *Vulneribus cerebri non semper lethalis*.

§. VI.

Quoniam igitur læsiones capitis violentæ incertum fere semper exitum habent (§. III. IV. V.), & a Medico nihil certi in iis pronuntiari potest: idcirco eo illum imprimis respicere oportet, ut ex symptomatibus certior reddatur, an a plagis capiti inflictis interiores nobilissimæ partes læsæ sint nec ne? Quodsi itaque læsus ad terram procumbit, sensibus omnibus privatur, ita ut stupidus evadat, ocu-

B 3 lis

u) KAVATON L.c. Chap. II. Obs. 6. p. 100.

lis non videat, nec auribus audiat, si contenta ventriculi evomit, si sanguis e naribus auribusque profluit, & optimis remediis *m*), Venaesectione etiam larga saepiusque repetita, clysteribus, sacculis resolventibus, vulneris, si praesto est *x*), dilatatione, nihil efficitur, signum sane est, intus laesas esse nobilissimas partes, ita, ut aut dura mater, per plagam inflictam, separata sit a cranio, aut forte rupta, aut vasa eiusdem, ut & cerebri, a vehementi commotione distenta ac dilacerata, id quod imprimis solet incidere, si in calvaria nec rima, nec fractura, nec in integumentis contusio aut dilaceratio deprehenditur *y*), insuperque aeger in loco quodam certo ac fixo dolorem sentit, quem etiam manus ad hunc locum adplicatione haud raro indigitat.

§. VII.

Laesiones autem, quibus calvaria obnoxia est, pluribus modis eveniunt. Vel enim os acuto inciditur instrumento, vel frangitur, vel deprimitur, vel finditur. Suum est cuilibet laesioni peculiare nomen. Simplex incisio & continuitatis ossis solutio,

w) vid. Illustr. HEISTERI Chirurg. Part. II. Cap. 41. §. 2. p. m. 484

x) Interdum, licet funestissima encephali sit laesio, brevique mortem adferat, in integumentis ne minimum quidem laesionis signum adparet. Vid. HILDANVS Cent. I. Obs. 21. p. 86. ZITTMANNI Med. For. p. 1512. Memoires de l'Acad. Royal. des Sciences. Ann. 1705. p. 68. Commerc. litt. Norimb. an. 1731. p. 269. & an. 1734. p. 85.

y) vid. de la MOTTE Tr. complet de Chirurgie Tom. II. des playes de la Tête, Obs. 24. p. 107. & Obs. 27. p. 117.

ἰδέα, vel *sedes*, nuncupatur. Si in linea recta facta fuit incisio, Graeci hanc *ἐκκοπήν* nominarunt, quae vel *simplex* esse potest, vel *cum fractura* aut *contusione* combinata. Posterioris exemplum affert LE DRAN, ubi ab ense acuto ossis frontis anterior & media pars incisa, lamina interna autem a diploë ad interiorem usque superficiem conquassata, & macula nigra corrupta, insimulque dura mater ab osse dimota, inque interstitio, ut & inter illam ac piam matrem, multa purulenta materia collecta deprehendebatur z). Si ensis oblique in calvariam impedit, obliqua haec incisio *διανοπή* adpellatur. Si denique pars cranii ense horizontaliter fuit ablata, dicitur *ἀποσπενταρισμός a)*. Quandoque os non diffringitur, sed tantum deprimitur, id quod plerumque in puerorum ossibus, quae adhuc mollia & flexilia sunt, contingere solet, nihilominus tamen adulatorum ossa quandoque deprimuntur b). Talem depressionem Graeci *φλάσιον* vel *θλάσιον* nuncupant. Raro periculosa symptomata ipsi accedunt, licet forsitan in ipso ictu aut casu reiectio contentorum in ventriculo per vomitum, quemadmodum HILDANVS observavit c); interea nunquam illam sper-

z) Tom. I. Obs. 27. p. m. 137.

a) SCVLTTETVS Obs. 17. p. 201. LE DRAN l. c. Obs. 24. p. 123. PLATNERI Progr. de curatione τῆ ἀποσπενταρισμοῦ in calvā, Lips. 1737.

b) Caes. MAGATVS de rara medicatione vulnerum, Lib. II. Cap. 19. p. 165. Edit. Cregut.

c) Cent. II. Obs. 5. p. 20.

nendam esse censet; siquidem mentis imbecillitatem & stuporem inde oboriri *d*), caputque catarrhis obnoxium reddi posse, experientiae suffragio probat: id quod tamen non perpetuo accidere, ipsi comperit habemus cum aliis *e*). Novimus enim juvenem, qui in pueritia casu ab alto quatuor foveas accepit, nulla unquam subsequuta stupiditate aut catarrhosa cerebri defluxione. Aliud laesionis genus est, quando os non solum deprimitur, sed simul etiam frangitur, quod *ἔθλασις* Graecis dicitur. Hoc plerumque accidit adultis *f*), & interdum non nisi interior ossis vitrea lamina ictu deprimitur *g*). Haec laesio magni semper est momenti, quandoquidem fragmenta ossis depressa duram cerebri meningem fortiter urgent, premunt, inflammationes, ulcerationes, convulsiones, paralyfes, febres, mortemque ipsam plerumque inducunt. In hoc casu trepanatio non utilis modo, sed quoque summe necessaria est. Certe quidem sumus persuasi, quod multorum ita vulneratorum vita conservari potuisset, si in tempore operationi sese submisissent, nec adeo illam reformidassent: interim tamen non possu-

d) Cent. III. Obs. 21.

e) *Geo. DETHARDING* Quaest. An sub depressione cranii huius elevatio per manualementem operationem chirurgicam sit necessaria? Rost. 1732. *PLATNER*. l. c. §. 556. p. 349.

f) *HILDANVS* Cent. II. Obs. 4. p. 9. *SCVLTTVS* Obs. I. p. 176.

II. VI. p. 184. VI. p. 187. IX. p. 195.

g) *SCVLTTVS* Observ. XIV. p. 199. *KAVATON* l. c. Chap. II. Obs. 3. p. 87.

possimus non, quin moneamus, in fracta depressa-
que simul calvaria non statim ad operationem acce-
dendum esse Chirurgo; si quando enim accidit, ut
pars aliqua cranii ita sit perfracta, ut fragmenta di-
gitis aut forcipe eximere queat, indeque rima satis
pateat, qua effusi humores exitum inveniant, non
opus erit cranii perforatione *b*); & nequidem sem-
per necesse est ut omnia eximantur fragmenta, sed
relinquenda sunt quae non pungunt & adhuc for-
titer adhaerent, quippe quae iterum integro ossi,
soliis naturae ope, adglutinari per experientiam
constat. Ubi autem operatio absolute requiritur,
melius est, ut os, quod simpliciter depressum est,
debite prius elevetur *i*), aut prope os desidens fora-
men modiolò fiat, quo elevatorium applicari pos-
sit: terebrâ enim, quam *Tiresond* adpellant, os de-
pressum attollere velle, non satis tutum est, siqui-
dem semper metuendum est, ne instrumento hocce
os magis perfringatur; nec terebra in os, quod un-
dique vacillat, absque periculo adigi potest.

§. VIII.

Haud raro os, ubi ictum accipit, finditur, ut ri-
ma in eo excitetur, quae modo patentior, modo
angustior est. Prior vocatur *έωγμή*, *fissura*, Gallis
felure; posterior *τεχισμός*, sive *έωγμή τεχιδός*, Gallis
fente capillaire, quia adeo exigua est, ut vix oculis

C

fese

b) Le DRAN Tom. I. Obs. 20. p. 103. GARENGEOT des Ope-
rations Tom. III. Obs. 24. p. 189.

i) GARENGEOT des Instrumens Tom. II. Cap. 3. Artic. XI
& XIII.

fese manifestet. Quodsi autem os in alia parte, quam quae percussa fuit, finditur, *ἀπόχημα* audit, vel *resonitus*, *contrafissura*. Eiusmodi resonitus varii sunt modi *k*). Frequentissimus est, ubi non solum illud os, quod ictum sustinet, finditur, sed fissura etiam ad alia ossa pertingit. Talem horrendam fissuram Clariss. *Io. Phil. BURG GRAVIUS* Jun. describit: Duplex erat, & prima, eaque superior, in sinistro osse parietali a medio circiter futurae lambdoideae incipiebat, per dictum os nonnihil deorsum & antrorsum, per os temporum, ad os zygomaticum pergebat, inde per os sphaenoides transiens, hoc totum per ipsam mediam sellam equinam dividens, in dextro osse petroso, transversim etiam fisso, terminabatur. Altera fissura, in eodem sinistri bregmatis osse occurrens, priori paulo inferior, a futura pariter lambdoidea incipiebat, & in osse temporum desinebat. Duplex haec fissura oriebatur, dum homo ebrius ex equo praecipiti lapsu in terram coniciebatur *l*). Huic fere similem fissuram Excellentiss. *Phil. Adolph. BOEHMERVS* vidit in puero, cuius non solum dextrum os bregmatis a casu quodam fissum erat, sed fissura etiam inde per medium ossis occipitis & os sphaenoidale transit, & in sella equina terminabatur *m*). Quandoque os, quod

k) *Paul. AMMANNVS* octo species recenset in *Diss. de Resonitu*, Lips. 1674. Cap. II. §. 4.

l) *Commerc. litt. Norimb. Ann. 1732. p. 269. Vid. etiam ann. 1734. p. 85.*

m) *Institur. Osteolog. p. 126.*

quod percutitur, in alia parte simul finditur *n*). Aliquando aliud os finditur, & aliud percutitur *o*). Haud raro etiam lamina calvariae externa integra manet, interna autem diffinditur *p*). Rarissimum est, si aliud os ictum accipit, & lamina interna alterius ossis inde frangitur *q*).

§. IX.

Fissum os, ob succum depravatam, corrumpitur, & partes adiacentes etiam inquinat, hinc metus, ne cariosum fiat. In hoc igitur statu optimum est, totum os modiolis excindere, quamvis fissura nonnisi ad diploën usque penetraverit, aut ab acuto instrumento per incisionem producta fuerit *r*). Multi quidem praestantissimorum Chirurgorum fissum os solummodo radunt, & ita fissuram extingvunt;

C 2

- n*) H. F. ab AQUAPENDENTE Opp. Chir. Lib. II. Cap. XIV. p. 49. Henr. Sigism. STOSCHII Diss. de resonitu experientia probato, Argentor. 1722. Cap. II.
- o*) Petr. DIONIS Cours des Operat. p. 536.
- p*) FLATNER l. c. §. 531. p. 333. & 334. Acta Nat. Cur. Vol. I. Obs. CCVIII. p. 452. GARENGEOT des Operat. Tom. III. Obs. 12. p. 128.
- q*) Tale exemplum refert MISCHÉL apud GARENGEOT, l. cit. Obs. 13. p. 134. ubi os bregmaris dextrum percussum, lamina autem interior finistri ossis diffracta fuerat.
- r*) *Les coups tranchans, inquit RAVATON, qui n'interessent que la première table, sont infiniment plus sacheux que ceux, qui mettent le cerveau à decouvert, ou qui s'enfoncent même dans sa substance, & demandent toujours l'operation du trepan, quoique il ne paroisse aucun accident.* l. c. p. 70. 71.

gvunt; perforationem tamen ideo maxime praefendam esse censemus, quia plerumque sub calvaria humor extravasatus haeret. Tantum autem abest, ut trepanationem in omni fissura perpetuo necessariam iudicemus, ut eam potius in quibusdam casibus damnemus & tanquam superfluum reputemus; saepius enim rimae, si nullum aliud periculosum accedit symptoma, callo sponte implentur, praesertim si ampliores sunt, ut satis exitus viciatis humoribus pateat, sique per integrum os penetrarunt, ut inde etiam liquida, sub calvaria extravasata, libere expurgari possint s). Multum tamen in hoc statu confert, sanguinem tempestive detrahere, alvum officii monere & inflammationem optimis remediis discutere.

§. X.

Quodsi itaque post acceptam plagam superior dicta symptomata (§. VI. VII. VIII. & IX.) accedunt, nimirum si calvaria fracta, contusa aut fissa est t), aut si sub calvaria integra, ab encephali commotione, sanguis e vasis disruptis profusus stagnat u), idque

- s) Vid. SEVLETI *Annal. Chirurg.* p. 102. & *Obf. I.* p. 176.
 z) Contusio & fissura calvariae semper peiora symptomata producant, & omnium Chirurgorum consensu longe peioris ominis sunt, quam ipsae fracturae; quo minor enim est corporis percutientis actio in calvariam, eo maior est in encephalum, prout etiam nuperrime RAVATON, propria experientia suffultus, affirmat, *l. c.* p. 31. 32. 71. 100.
 n) Huius conditionis signum certum PETITVS inde desumere ausus est, si non statim post illatum ictum, sed post aliquod tem-

idque vel supra duram matrem, vel infra illam; aut si dura mater ictu ab osse divulsa fuerit *w*), id quod plerumque fieri solet, ubi exterius, tam in calvaria, quam integumentis, nulla laesionis signa adparent; aut si periosteum dilaceratum & contritum est, & naturalem suum deperdidit colorem *x*); aut si os a naturali colore in nigricantem vel brunum permutatum est; aut si denique ictus solummodo per primam tabulam transit: in his casibus, inquam, necesse est calvariam modiolis excindere. Denique etiam caries aut multo post accidit, aut a

C 3

causa

temporis intervallum, sensuum & intellectus privatio oboritur: e contrario meram & solam encephali commotionem factam esse iudicat, si immediate inflictam laesionem omnium sensuum abolitio subsequitur; ideoque non nisi in priori casu ad nostram generosam operationem accedendum esse statuit. Vid. *Memoires de l'Acad. de Chirurgie*, p. 198. At enim vero haud ita pridem SHARPEY, Chirurgus Anglus satis clarus, prius hoc in dubium vocare coepit, atque contrarium accidere saepius se observasse testatur. *Critical Enquiry in to the present State of Surgery*, Chap. VI. p. 237. Nec minus RAVATON haec signa, a RETIO excogitata, pro maxime aequivocis habet, & commotionem cerebri omnibus calvariae contusionibus, fissuris atque fracturis, plus minus implicatam esse, imo ipsam sanguinis effusionem in ipso ictus momento fieri, symptomata autem modo citius, modo tardius, pro ratione quantitatis sanguinis effusi, pro subiecti constitutione, ipsiusque commotionis gradu maiori minorive, adparere, firmo experientiae talo suffultus, pronuntiat, l. c. p. 66. 72. 74. *Le DRAN Tom. I. Obs. 26. p. 136. & Obs. 27. p. 142.* *x*) RAVATON l. c. p. 33.

causa interna sola excitatur, quae Trepanum aequae, ac priores laesiones, requirit. Vitiū enim istud latius serpit, ossa penitus corrodit, ipsumque encephalum vehementer adficit. Sedes huius vitii est in diploë, cuius substantia oleosa & pinguis celerime corrumpitur, rancida fit, & os plenarie destruit. Huic itaque vitio nulla certior nullaque evidentior medela opponi potest, quam heroica nostra medicina, quippe quae sola illud extirpare valet. Tali modo SCHÜTZERVS, Chirurgus inter Suecos clarus, foeminam triginta annorum, cui os bregmatis dextrum carie exesum fuerat, optimo successu a labe ista, iam diuturna ac molesta, liberavit, postquam modiolō bis adhibito totum os vitiatum a sana parte abstulit atque separavit y).

§. XI.

Dantur etiam alii morbi, quibus interdum Terebratio capitis medelam adtulit. De la MOTTE viro per longum temporis spatium Epilepsia, nullis remediis nequidem minuenda, adfecto, trepanationem proposuit, illamque, cum aeger eius consilio morem gereret, tanto cum successu administravit, ut, quamdiu cranium apertum manebat, ab omni insultu immunis manserit. Ast, facta circuli exfoliatione & foraminis repletionē, morbus quidem recruduit, ita tamen, ut tardius rediret, citius finiretur, aegrumque, quem antea semper ex improviso & desubito in terram prosternebat, nunc semper

y) Sam. SCHAARSCHMIDT *Medicin. und Chirurg. Nachrichten*
I. Theil p. 27.

semper de adventu admoneret z). Celeberr. Dn. D. LANGGVTH in milite, proprie quidem ob vulnus capitis, in loco vulneri opposito trepanationem adhibuit, quia aeger digitis indicabat, latus illud male esse adfectum; postea vero inauditivus, illum diu in hoc latere cephalaea fuisse vexatum, quae, operatione hac peracta, prorsus siluit, & nunquam postea rediit a). Nobis etiam notum est exemplum generosae foeminae, cui cranium, ob diuturnam cephalaeam, per duodecim annos durantem, modiolò, tanquam ultimo ancipitique remedio, apertum fuit. Finis etiam exoptatissimus in tantum fuit obtentus, ut tandiu ad minimum nullum plane dolorem sentiret, donec foramen novo osse duroque iterum fuit opertum, ubi sensim sensimque dolores recruderunt, longe tamen, quam antea, tolerabiliores. Pluribus insuper, si spatium permetteret, confirmare possemus testimoniis, in melancholia, mania & hydrocephalo interno, cranium, haud absque morbi ad minimum mitigatione, modiolò quandoque apertum fuisse. Nollemus autem dictam hanc operationem in eiusmodi malis promiscue commendare, siquidem causa illorum efficiens plerumque longe altiores egit radices, quam ut foramine factò eliminari queat.

§. XIII.

- 2) L. cit. Obl. 37. p. 183. Cranium praeter modum durum & crassum, omnique diploë penitus destitutum invenit Chirurgus, id quod Medici ipsi adstantes pro causa mali vendicabant.
- a) Dissert. cit. §. XVII. p. 19.

§. XII.

Non omnis autem aetas apta iudicatur ad operationem hanc sustinendam, siquidem nonnulla, quae naturaliter in corpore humano eveniunt, illam tuto non admittere videntur. *Infantium* primo ossa non aequae facile, ac aduitorum, franguntur aut finduntur, quia mollia sunt ac cerea quasi, & longe facilius deprimuntur, quam dicto modo laeduntur. Nimum etiam modiolis cedunt, unde sub ipso operationis actu graviora metuenda erunt damna. Nihilominus tamen in infantibus interdum cum successu felici institutam fuisse trepanationem, observationes testantur. Sic *Walth. SCHVLZE* in infante modiolum bis adhibuit *b)*. *DIONIS* in puella, absque ullo periculo, duodecies hanc operationem suscepit *c)*. *Celeberr. LANGGUTH* puerulo 6. annorum, cui a lapsu in caput ex secunda aedium contignatione os bregmatis dextrum & fissum & depressum erat, terebram quinta die, prope os, adplicavit, tali cum eventu, ut puerulus intra sex mensium spatium ad votum curatus fuerit *d)*. Deinde etiam in *senibus* melius omittitur nostra operatio heroica, quam quidem instituitur: horum enim ossa licet duriora sint, ob virium tamen defectum, ob animi imbecillitatem, aliaque huius aetatis familiaria symptomata, haud facile concedenda est: at enim vero ubi nihil horum deprehenditur,

b) Vid. eiusd. *verletzten Kopff*, Cap. IX. §. XV. p. 141.

c) L. cit.

d) Diff. cit. §. XVIII. p. 20.

tur, tunc hi quoque tali operationi sese submittere possunt, & solus annorum numerus ad contra-indicationem non sufficit.

§. XIII.

Non omnis porro *locus* in calvaria aptus est, ut terebrari possit, nisi summa forsitan adforet necessitas e). Hinc primo omnes vitandae erunt *future*, dum his dura mater & pericranium fortiter adherent, & prioris fibrae ac vasa ad hanc externam deducuntur membranam; unde futurae impediunt, quo dictarum membranarum denudatio non apte fieri queat. Et quod speciatim attinet futuram sagittalem, huic processus falciformis cum finu venoso maiori substernitur, quemadmodum sub futura lambdoidea maiores sinus, *laterales* dicti, continentur, quibus omnino parcendum est; quum insuper quoque in universum omnes futurae, ob structuram suam, difficilem redderent modioli rotationem. Praestat igitur in his locis operationem non admittere, quam cum periculo administrare. **DIONIS** tamen super futuram coronalem modiolum adplicavit f). Plura etiam talia **PLATNERVS** adfert exempla g); quibus tamen non obstantibus eius potius subscribimus sententiae, nunquam scilicet a circumspecto Chirurgus tentandam esse futurarum terebrationem, quamvis temeritas nonnullos adiuverit; praestare potius, si prope futuram laesio

D

occur.

e) HEISTERI Chir. l. c. p. 485. §. 4.

f) l. c. p. 537.

g) l. c. §. 545. nol. p. 342. 343.

occurrit, os utrimque perforari. Quaedam dein ossa ab usu modiolii, necessitate haud iubente, libera sunt relinquenda. Quod attinet *os frontis*, illud ideo modiolium non perfert, quia & processum, & sinum venosum recondit. Equidem *Gregor. HORSRIUS* vulnus, quod os frontis dividebat, adhibito modiolio curavit *b)*, in quo loco autem instrumentum suum adposuerit, non satis adcurate notavit. In inferiori parte, supra utramque orbitam, laminae ossis frontis, ad formandos sinus membranarum pituitaria obductos, ab invicem recedunt, insuperque os interius inaequale est: in hac sede igitur pariter ab operatione hac abstinendum est, siquidem modiolus inter utramque laminam non modo haereret, sed etiam dictam membranam laederet, dolores ingentes, fistulamque deinde efficeret *i)*. Nec minus *temporum ossa*, ob teneritudinem, futuram squamosam, vasa maiora arteriosa, interius & exterius adposita, musculumque ipsum temporalem, qui, si maior eius pars discindi deberet, officio suo ad manducandum amplius fungi non posset, haud tuto ferunt efficacem hanc chirurgiam. Eo maiorem hinc meretur attentionem observatio, quam *Lazar. RIVERIUS* communicat: Vir nempe quadragenarius vulnus in dextra regione temporum accepit, quo os subiectum insigni fractura afficie-

b) Opp. Tom. II. Lib. II. Obs. 8. p. 64.

i) Hanc rem singulari studio Celeberr. *LANGGUTH* exposuit, in Progr. *de sinus frontalis vulnere sine terebratione curando*, Vitemb. 1748.

ficiebatur. Chirurgus trepanationis necessitatem advertens, supra musculum crotaphitem cruciatam fecit incisionem, modiolum admovit, ossa depressa reposuit, aegrumque, omnibus convenienter administratis, ad pristinam valetudinem feliciter perduxit *k*). Sic quoque PETITVS quater ossi temporum fisso modiolum adcomodavit *l*). Porro quoque *occipitis ossi* modiolus haud secure admo- vendus est, nisi in laterali & summa parte, futuris lambdoideis proxima. In inferiori enim sede variis regiur musculis *m*), in media vero & interna parte inaequale est, ob tuberculum, quod ex duabus spinis constat, una nempe oblonga, transversa altera, & ubi sinus falcatus in duos laterales dividi- tur, qui utrinque excurrunt, & intra septum trans- versale, quod inter cerebrum & cerebellum est, con- tinentur. Denique nec os, quod vacillat, modio- lum ferre potest, sed is nonnisi in vicinia applican- dus est, quemadmodum etiam super *osse carioso* ta- lis operatio cum difficultate peragitur. Fissa pars quidem excidi debet, at cavendum, ne clavus in ipsam demittatur fissuram. Si autem rima lata est, vel os ense incisum hiat, tunc trepanum, si eius usus

D 2

neces-

k) Opp. p. 686. Obs. IV.

l) GARENGEOT l.c. Obs. XIII. p. 134. Vid. quoque DIONIS Demonstr. VI.

m) Haec carnes tamen Chirurgo quosdam non impediverunt, quin ipsum os occipitis in inferiori sua regione rebrave- rint; postquam prius musculos dissecarunt. Petr. Sim. ROHAULT *Traité de playes de tete*, p. 91. § 99.

necessarius est, iuxta plagam, & relicto exiguo interstitio, est adplicandum. Tandem etiam ea loca vitanda sunt, ubi maiora vasa egrediuntur; id quod praecipue in postica & superiori parte ossis bregmaticis animadvertitur, ubi haec ossa inter se & cum occipitis ossè coniunguntur n).

§. XIV.

Quodsi nunc Chirurgus iudicat, trepanationem instituendam esse, antequam ad illam accedit, *instrumenta* prius & *linamenta* in ordinem sunt redigenda. Quae ad manus esse debent *instrumenta*, sequentia sunt: 1) *culter incisorius*, *bistouri* dictus; 2) *terebellum*, quo foramen in os, quod excidendum est, efficitur; 3) *modioli tres*, imis oris ferrati, diversae amplitudinis, cum manubrio o); 4) *clavus* per medium modiolum demittendus, ut ipsi modiolo iter eo firmiter inprimi possit p); 5) *machinamentum*, quo clavus iterum ex modiolo educitur; 6) *cul-*

n) Vid. WINSLOW *Expof. Anatom. Tr. des Os fees*, Tom. I. p. 56. §. 211. Edit. Amstel.

o) Trepanum ab HIPPOCRATE vocabatur *πέλον χαράσθός*, *terebra cava & ferrata*; modum isto utendi describit *Lib. de Capit. vulner. Sect. VI. p. 191. Ed. Foes.* CELSVS vocabat *modiolum*, aut *χοιλιον*, *Lib. VIII. Cap. 3. p. 539.* reliqui Graeci *χοιλιδα*, fuitque terebra cava ferrata & dentata. Aliam etiam terebram habebant acutam & rectam, *περιήγιον* dictam, qua ossa perforabant. Ut silentio τοὺς ἀβαντισοὺς praeteream, quos invenies apud PARAEVM, *Opp. Lib. IX. Cap. 18.* & SEVLTEYVM, *Arman. Chir. Tom. II. fig. 3. 4 5 6.*

p) CELSVS l.c. p. 540.

6) *culter*, cuius *cuspis lenticula munita* est; 7) instrumentum, quod inferius orbiculum habet, & *meningophylax* adpellatur q); 8) *veftes* aliquot variae magnitudinis; 9) terebra, qua os e calvaria excisum evocatur, *Tirefond* dicta; 10) *penna succisa*, vel *specillum*, quo foraminis altitudo exploratur; 11) *peniculus*, ad scobem, quae trepano & incisurae adhaeret, exterminandam; 12) *penicilli aliquot*, ad humorem, qui sub calvaria, vel cerebri membrana concretus est, excipiendum; 13) *volsella*, qua ossis minora fragmenta educuntur; 14) *culter anceps*, *Lancette* dictus, quo, linamentis involuto, vel etiam nudo, dura meninx inciditur, si vitiata est, aut humor sub ea concretus haeret.

§. XV.

Linamenta, quibus foramen impletur, ita ordinanda sunt: 1) *Linteolum rotundum* ex sindone, quod filum in medio habet, & calvariae subiicitur; 2) *pulvilli orbiculati*, quibus foramen repletur, & vitiatae carnis ex cerebro eruptio impeditur; 3) *pulvilli aliquot variae magnitudinis*, qui os contingunt; 4) *emplastrum*; 5) fascia *Couvre chef* a Gallis vocata, ad linamenta firmanda & totum caput contingendum; 6) *lumina minor plumbea* rotunda, foraminibus praedita & ansis instructa, cuius inventor est BELLOSTE, quaeque ad cerebrum continentium & fungositatem avertendam adhibetur.

§. XVI.

Antequam autem Trepanum admovetur, necesse

D 3

q) Idem ibid. p. 542.

cesse est, ut capilli deradantur, & nisi a vulnere iam facta fuerit divisio, os ab integumentis suis atque periosteo denudetur. Cultello igitur acuto haec inciduntur, ut plaga ita pateat, quo instrumentum firmari possit. Plures autem sunt modi incisurae: aut enim fit duabus lineis se intersectantibus, aut in circulum ductis, quibus pars orbiculata simul excinditur; aut duae fiunt incisurae ad figuram literae T, id quod magis commodum est, si prope futuram foramen faciendum; aut incisio fit ad similitudinem literae V, quae inprimis opportuna est, si temporalis musculus dividendus est ita, ut apex incisionis in infima eius parte, basis autem in summa, & ad os parietale fiat r). Incisione quocunque modo facta, inter cutis dissectae angulos & calvariam linamenta immittuntur, ut sanguis non modo ex dissectis integumentorum vasis profluens cohibeatur, sed locus etiam, cui modiolus adaptatur, amplior inde reddatur. Anguli autem cutis, aut forfice, ne Chirurgum impediunt, statim reseantur, aut solum reclinantur & cerato muniuntur, ipsumque dein vulnus pulvillis siccis, vel cum alcohol vini irroratis & expressis, deligatur. Hoc facto, operatio ad octo aut duodecim horas differatur s), donec sanguinis fluxus Chirurgo non amplius

r) Tali modo fibrae huius musculi omnium minime dissectantur; interim tamen etiam Chirurgi absque noxa in eorum cruciatam fecerunt sectionem. GARENGEOT l. cit. p. 179. §. 9.

s) HIPPOCRATES tertio demum die terebravit. L. c. p. 186.

plius fit impedimento. Quodsi autem conditio circumstantiarum extemporaneam postulat operationem, haec absque mora etiam institui potest, & si maior arteria fortassis fuerit dissecta, haec aut comprimi, aut ligari debet.

§. XVII.

Ut autem trepanatio rite administrari possit, necesse est, aegrum, remotis prius linamentis, ita collocari, ut cranio modiolus perpendiculariter accommodari queat, quod etiam a famulo firmiter in eodem situ continetur *t*). Chirurgus ergo primo terebellum acuminatum manubrio inmittit, & cranio foramen inprimit, ad quod quinque aut sex rotationes sufficiunt *u*). Deinde modiolum ipsum adhibet, clavo instructum (§. XIV. n. 4.), trepani capitulo sinistram manum imponit, & super illam aut mentum aut frontem collocat *w*), dextra manubrium

t) Nonnulli, quando terebrant, aures aegri bombace obturare solent, quia auditus laesionem a motu timent; istam autem obrurationem pro superflua & minus necessaria merito reputamus, & hinc absque ullo inde meruendo damno eandem omitti posse censemus.

u) Exercitatiores Chirurghi terebellum hocce acuminatum non adhibent, sed statim modiolum adplicant, qui clavum in medio habet.

w) Melius est, mentum admovere, quum sic oculis suis liberius uti possit Chirurgus. Ast, si ossa fracta & nutantia modiolis subiicienda sunt, tutius est, nec frontem, nec mentum capitulo imponere, sed potius manu suspendendum, in hoc statu, erit instrumentum; si enim frons aut mentum

brium circumagit cum modestia & debita circum-
 spectione. Si modiolus sufficiens vestigium sibi ef-
 fecit, is eximendus est, ut clavus cum peculiari in-
 strumento (§. XIV. n. 5.) emitti possit. Trepanum,
 quod antea *mas* vocatum fuerat, nunc, clavo demto,
foeminae cognomen gerit, quo ulterius terebratio-
 nis negotium absolvitur. Si illud aliquoties in or-
 bem ductum fuit, iterum eximitur *x*), & cum peni-
 cillo ab adhaerente scobe liberatur, insimulque fo-
 raminiis altitudo penna succisa, aut specillo, diligen-
 tius exploratur. Talis autem enchiresis in eductio-
 ne est adhibenda, ut, antequam modiolus eximitur,
 paululum prius reducatur, ita enim cum facilitate
 sequitur, cum alias maior vis sit adhibenda, & me-
 tus insuper accedat, ne ora eius diffringatur. Sem-
 per etiam necesse est, si modiolus iterum adaptatur,
 ut ab initio in adversam partem paululum ducatur.
 Si porro modiolus in una parte profundius, quam
 in altera, penetraverit, quod inprimis in ossibus
 bregmatis incidere solet, quae non ubique aequali-
 ter

mentum impositum fuerit, semper maior erit pressio, quam
 quidem necessitas & opportunitas postulant.

x) Antiquioribus in more positum erat, post quamlibet exem-
 tionem trepanum in oleum rosaceum immergere, ut scobs
 decidere, & instrumentum commodius circumagi posset:
 inam quoque ferramenti partem in aqua simplici, aut ro-
 facea, aut lacte madefecerunt, ut istud, ex rotatione calefa-
 ctum, iterum deferveret. HIPPOCRATES *l. c. p. 197.* CEL-
 SVS *l. c. p. 540. 541.* Mos vero iste exolevit, & nostri, ad
 prius impedimentum tollendum, peniculo utuntur, poste-
 rius autem repetita eductione praecavent.

ter convexa sunt, oportet Chirurghum ita illum ducere, ut in elatiori parte paulo fortius inprimatur, donec fulcus aequalem profunditatem undique iterum acquisiverit y). Insuper etiam necesse est, ut semper duo modioli, aequalis diametri, ad manus sint, ut, si forsitan unus inter terebrandum quocunque modo laedatur, alter statim adplicari possit.

§. XVIII.

Si ad medium ossis modiolus pervenit, id certo ex scobe cognosci potest, quae nunc rubicunda evadit z). Lentius autem & modestius tunc terebrandum, modiolus saepe educendus, diligentiusque succisa penna explorandum, an ossis excidendi portio vacillare incipiat: nam ubi scobs albida esse deprehenditur, & in fundo incisurae color coeruleus conspicitur, scito, os fere totum esse perforatum. Si id animadvertitur, *terebra cochleata* (§. XIV. n. 9.) finui in medio ossis excidendi insculpto immittenda & remotio tentanda; quem in finem etiam *elevatorio* (§. cit. n. 8.) succurrendum. Educta ossis portione a), *meningophylax* adplicatur (§. cit. n. 7.), quo dura mater deprimitur, ad exitum humoribus extra-

E

vasa-

- y) Hoc monitum iam sapiens dedit HIPPOCRATES l. c. p. 192.
 z) Notandum, non semper rubicundam scobem apparere, id eoque non cognosci posse, utrum ad diploën perventum sit, nec ne. Subinde enim cranii lamellae ita sunt concretae, ut unicam quasi efficiant lamellam; & cranii istud medullium in infantibus, pueris & senibus, nunquam plerumque observatur. De la MOTTE *Chirurg.* l. c. *Obs.* 37. p. 184. 187.
 a) SHARPIVS hoc peculiari forcipe peragit, cujus figuram vide apud PLATNERVM Fig. XII.

vasatis aut materiae purulentae concedendum, qui ulterius promovetur, si aeger caput in latus reclinat & spiritum retinet, aut tussit *b*). Postea *culter lenticularis* (§. cit. n. 6.) in usum trahitur, quo eminentiae marginis auferuntur, isque debite laevigatur, ne durae matri forsitan inde, a punctura earumdem, damnum inducatur. Monendum tamen, & orbiculum membranae custodis, & capitulum cultri lenticularis, prius quam ad duram matrem adplicantur, intra Chirurghi manum calefacienda esse, ne ob frigus membranam afficiant.

§. XIX.

Quodsi dura mater corrupta fuerit, aut humores sub ea stagnant, aut festucae, huic impactae, absque graviori detrimento tolli nequeunt, haec cultro ancipiti, absque periculo, prudenter potest incidi. Incisio autem in tali loco est suscipienda, ubi magna & copiosa vasa illam non perreptant. Quando fragmenta in duram matrem impegerint, haec nunc removenda sunt, aut si cranium solummodo depressum fuerit, fovea quoque proportionato elevatorio iterum attolli potest.

§. XX.

Foramine facto, necesse est, ut aër frigidus & humidus, inprimis autem impurus, avertatur, & quantum possibile, emendetur. Frigidus enim aër tenerrima vascula laedit; humidus vero partes nimis laxat & emollit. Patet hinc, operationem aut in cale-

b) Quidam etiam ope errhini sternutationem excitandam suadent, sed hunc modum, ob fortem concussionem, reiicimus, & cum Ill. HEISTERO pro insecureo reputamus. *L.c. §. 3. p. 490.*

calefacto cubiculo instituendam, aut carbonario & suffimentis, ut mastiche, olibano, succino, &c. huic defectui succurrendum esse, id quod praesertim deligationis tempore observari debet, quoniam vulnera nulla re magis, quam aëre gravi, impuro, gelido, aut nimis calido infestantur, prout hoc fusius demonstravit Illustr. Dn. PRAESER, in Dissert. de aëris externi noxis in cura vulnerum. Inde etiam fit, ut in maioribus nosocomiis tardius plerumque laesi ad sanitatem perveniant, dum aër, ob ingentem talium aegrorum copiam, putridis communiter exhalationibus admodum ibidem esse inquinatus c).

§. XXI.

Deligatio sequenti modo administratur: Lin-teolum rotundum ex sindone (§. XVI. n. 1.), filo pro-pendente firmatum, vel purum, vel spiritu vini, aqua scloperaria, aut essentia balsamica, quae tamen abs-que salis alcali additione parata esse debet, aut balsa-mo Fioravanti d) imbutum, ad meningem usque de-mittitur intra foramen, quod paulo maius esse debet. Huic superponuntur duo aut tres pulvilli orbicula-ti (Bourdonnets), quibus totum foramen impletur. His deinde imponuntur pulvilli ficci, omniaque em-plastro de Cumino aut de Beronica obteguntur, & to-tum caput fascia operitur (§. cit. n. 5.). Haud abs re quoque erit, sacculos resolventes simul in usum vo-

E 2

- c) vid. DIONIS l. c. p. 555. & Illustr. van SWIETEN Comment. in Boerh. Aphor. §. 200. p. 319. Ed. L. B. Tom. I.
 d) Hoc imprimis optime conducit, si aliqua cerebri pars iam corrupta est, aut si dura mater inflammata vel corrupta exi-stit. Prius ex rubore, posterius ex albore cognoscitur.

care. Quibus observatis, deligatio, pro circumstantiarum conditione, quotidie semel vel bis, aut ter continuatur, donec omnis materia peregrina absorbta & margo foraminis separata fuerit, id quod plerumque intra spatium quadraginta dierum fieri solet, si felix est eventus. Materiam expurgatam, intra biduum saltem aut triduum deligatio peragitur; nihil enim magis, teste experientia, consolidationem promovet, quam rara vulneris medicatio.

§. XXII.

Aliquando necesse est, ut cranii perforatio repetatur e): non semper enim ex una apertura humores heterogenei omnes exitum inveniunt; nec semper locus attingitur, ubi intus laesio facta est; nec omnia sub cranio haerentia fragmenta ex uno foramine debite educi possunt; nec omne cariosum una eximi potest perforatione. Novum igitur, in his casibus

e) Hoc absque ulla noxa saepiuscule factum esse, Auctorum exemplis probari potest. SCVLTVS cranium septies modio perforavit, *Obs. V. p. 185.* Comiti Nassoviensi *Philippo*, cum equo decidisset & in palum impegisset, cranium vicies septies, incredibile dictu, modio fuit excissum, prout narrat *Corn. Stalp. van der WIEL, Obs. med. chir. Cent. I. Obs. 8.* MARESCALL in puella duodecies illam administravit; vid. *DIONIS l. c. p. 567.* PETIT quater super osse temporum fillo instituit. *GARENGEOT l. c. p. 134.* ALBRECHT eandem ter in osse adhibuit coronali; *Commerc. litter. Nor. 1755. p. 321.* Vidit etiam *VATERVS* in nosocomio Lipsiensi foeminae tertium modiolum ex voto adplicari, referente *LANGGVTHIO in Diss. cit. §. XV. p. 7.* Plura adhuc repetitarum terebrationum exempla allegat *Illustr. ALBERTI in Iurisprud. med. Part. II. p. 289. & P. III. p. 556.*

caſibus, iuxta priorem aperturam perficiendum eſt foramen, ita, ut prioris margo ſimul comprehendatur, aut, ſi oſſeum interſtitium relinquitur, id deinde excindatur (§. XII. n. 13.).

§. XXIII.

Accidit interdum, ut ſubſtantia iſta, quae ex dura matre exoritur, in fungum abeat, & citius, quam ad implendam neceſſe eſt aperturam, in maiorem molem excreſcat, id quod inprimis contingere ſolet, ſi vel ipſa dura mater deperdita, aut cerebrum ulceratum fuit, cuius rei plures eſſe poſſunt cauſae: modo enim ad tale vitium aliquid conferunt medicamenta pingua & emollientia, quae plane in his vulneribus exulare debent, modo aër impurus, modo laxior aut frequentior deligatio, modo operatio tardius inſtituta. Summe tunc neceſſaria eſt *BELLOSTII* machina (§. XV. n. 6.), aut duriores ex linamentis formati glomi *f*), quibus excreſcentia impediatur. Quodſi autem fungus iam iam in molem maiorem accretus fuerit, optimum eſt, illum aut filo ſerico circa radicem arctius conſtringere, donec emarceſcat & decidat *g*), aut penitus excindere. Medicamenta enim, quae a quibusdam adhibentur, acria eſſe debent, ſi abſumtio ſperanda foret, ſed hanc quoque ob rationem ſemper periculofa ſunt.

§. XXIV.

Tandem monendum eſt, quod, quum heroica noſtra operatio, ratione eventus, ambiguum &

E 3

anceps

f) *PLATNERVS* l. c. §. 571. p. 365.

g) *Vid. NUCKII* Experiment. chirurg. p. 17.

anceps constituunt remedium *b*), & Medicus de eius felici successu a priori convictus esse nequeat, is in proponenda hac medicina summe circumspectum prudentemque se gerere debeat, ne illam aut nimis abhorreat, aut indiscretem commendet, & dein, salutari eventu haud subsequente, in famae periculum incurrat. Et quamvis ipsa illa vix unquam maior aegris inferatur noxa, magis tamen sibi & famae consulit, si, cum praecipue iamiam ab initio lethalitytis adsunt signa, illam omittit, ne mortem aegri accelerasse videatur.

TANTVM.

b) Illustr. HEISTERVS l. c. §. 3. p. 484.

NOBILISSIMO ATQUE PRAESTANTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES.

Multis & magnis saepius circumseptam esse difficultatibus utramque Medicinam, tum quae manu medetur artificiosa, & solidarum corporis humani partium laesiones violentas apte & convenienter tollit, quam quae innumeras, in ipsa hac machina variis modis genitas & collectas, morborum causas investigare, & selectis adpropriatisque remediis prudenter removere intendit, ipsa quotidiana abunde satis docet experientia. Merito hinc necessitas postulat, ut pro vario talium difficultatum & impedimentorum gradu, alia atque alia subinde excogitentur inque usum trahantur auxiliorum genera, modo mitiora, modo fortiora & activiora, modo denique magis generosa & prorsus heroica, quae ultima tamen summa non nisi cum prudentia & commenda

danda & adhibenda sunt, ne, speratae utilitatis in locum, graviora forsitan inducant damna. Probe inprimis hoc etiam tenendum est ab iis, qui Chirurgiae operam navant, utpote cuius effectus, tam salutare, quam noxii, inter omnes Medicinae partes semper evidentissimi sunt. Saepius enim haec talia postulat & absolute requirit auxilia, quae summe dolorifica & perquam heroica sunt, quibus non levare, sed magis excruciarı videntur miserrime iam afflicti, quae, ut graviter iam vulnerato nova infligantur vulnera, exigunt, & vel exinde, quod sperato non semper gaudeant successu, creberrimam praebent occasionem, ut peritissimos etiam artifices temeritatis arguant illi ad minimum, qui ignorant, minime temerarium esse, quod prudenter deliberatum & curiose circumspectum agitur. Optime idcirco egisse mihi videtur, CLARISSIME DOMINE CANDIDATE, quod, gravissimam illam chirurgicam operationem, cranii nempe perforationem, expositurus, ad amissim omnia illa demonstraveris, quae pro feliciore inde obtinendo effectu stricte utique sunt observanda. Decernere enim, utrum illa, tanquam necessaria, suadenda & instituenda sit, nec ne, id, dici vix potest, quam obscurum saepe sit, quantisque involutum difficultatibus. Gratulor TIBI idcirco animatus egregium hocce eruditionis haud vulgaris specimen, & temporis apud nos optime collocati praeclarum documentum. Gratulor feliciter nunc emersum studiorum academicorum stadium, egregiosque illos, quos laudabili assiduitate TIBI comparasti, profectus. Gratulor denique summos, quibus mox, ex merito, ornaberis honores, Deumque T. O. M. precor, ut ulteriores T VOS, in artis nostrae exercitio, conatus, omnis benedictionis & prosperitatis genere beare dignetur, quo amplissimos tandem fructus, Patriae proficuos multisque aegris saluberrimos, proferre queas. Dab. Halae Magdeburg. d. XIX. Februar. MDCCCLII.

Molto

*Molto Illustre ed Eccellente Signore Candidato
Padrone colendissimo!*

Si dice quasi ogni giorno in proverbio: al Medico all'Avvocato non tenere il ver celato. Considerando questo detto, e la stretta unione de' nostri cuori non posso celare à V. una verità la quale troverà nel mio giubilo, c' hò concepito vedendo, che la di lei diligenza straordinaria, collaquale si diede al nobilissimo studio Medico v' à esser degnissimamente coronata. E per questo felice avvenimento il voto giustissimo adempito, e confermato ch' il guiderdone della virtù e la gloria. Con quanta gloria riverrà adunque V. la cara nostra patria, la dilei carissima famiglia, e tutti quelli, chi la stimano infinitamente. Darei calci al vento e pugni a l'aria, s'io volessi fare què il panegirico del merito singularissimo; farei l'istesso nel racontar i miei obblighi verso di lei. Pertanto V. non havrà cagione di maravigliarsi, ch'io ardisca presentarle la mia gratulatione divotissima per bramare ch' Iddio la conservi, e la dia ogni contentezza desiderata. Mentre arrossisco di vergogna vedendo non restarmi, che le parole per controcambiar i favori ricevuti dalla sua benignità, mà non desidero altro ch' una occasione favorevole per testificar il mio zelo nel effetto. Niente dimeno impiego le parole per scongiurar la sua gentilezza d'esser persuasa ch'io farò per tutto con una stima particularissima

D. V.

fuisseratissimo servo

PAOLO GAMBS,

di Troppavia in Silesia, Maestro di Filosofia e studente delle leggi.

Halleli 19 Febrao 1752

Domine Doctorande, Amice aestimatiissime!

NVnC CopIosa VenIt CoLLatI MefIs honorIs:
CoLLigIs hos frVCrVs, qVos rVVs arVVs habet;
hVnC qVIa ContInVIs stVDIIs CoLIIs atqVe Labore,
sIC, qVae frVCItIfICat, sInr noVa Dona rIaI,
qVaLIa VIX gens prIsCa sVIs DoCtorIbVs aptIs
ContVLIIt; hInC DoCtor, qVI sapIs, Ista CapIs.
atqVe Ita VIX CoLVIIt LaVDes hIppoCraTIs ante
graeCia, Vt haLa tVas ConCeLebrare VIDet.

onelli

sospes,

solpes, AMICE, tVos IgItVr Venerare penates,
rot spoLIIs DIVES VIVE, VaLe, atque faVe

qui taus	est	& erit
humilitate	sinceritate	fidelitate
observantissimus	devotissimus	constantissimus
servus	cultor	amicus

MATTHIAS HAFFNER,

Med. Stud. Allata-Cohmaricnsis, Opponens.

Die Weltweisheit und Meditrine
Erschienen mir mit holder Mine
Und lächelsten Zufriedenheit,
Ihr Anblick machte mich erfreut.
Will mich dis Götterpaar bewegen,
Das Corpus Iuris wegzulegen,
Dass ich Astraeen ungetren,
Ihr künftiger Verehrer sey.

Sey unbesorget! riefen beyde,
Erwache heut zu Lust und Freude,
Dein Liebling, unser wehrter Sohn,
Erlangt von uns des Fleisses Lohn,
Wir krönen Jhn mit Glück und Ehren,
Er faste eifrig unsre Lehren,
Und drang in unser Heilighum,
Drum ziert Jhn heute Wärd und Ruhm.

Freund, Deine seltne Trefligkeiten
Und reizende Vollkommenheiten,
Dein kluges Wissen, Dein Verstand,
Sind mir schon längstens wohl bekannt.
Der Doctor-Zut ziert Deine Scheitel
Und ist mein frommer Wunsch nicht eitel,
So soll dis Vorrecht nicht allein
Ein Lohn vor Dein Bemühen seyn.

Mit diesen wenigen Zeilen bittet sich ein stetes
Andencken aus, des Hrn. Auctoris ganz ers
gebenster Freund und Diener,

Bernard Czesch, s. N. V.
Monst-

F

Monsieur.

Je crois, *Monsieur*, que vous n'avez jamais célébré un jour aussi content, que le présent, & personne n'en doutera, considérant, que vous venez, après avoir dédié toute vôtre diligence aux études les plus solides, recevoir la plus grande dignité dans la Médecine, que vous avez mérité il y a déjà long tems. C'est par conséquent un honneur pour moi, ou plutôt un devoir de moi, de partager avec vous la joie, que j'en ai conçue; je fais en même tems les vœux les plus ardens, que le bon Dieu vous donne tout le succès, que vous désirez dans cette art salutaire. Néanmoins il ne me reste aucune doute, que vous ne me conserverez l'honneur de vôtre cher souvenir, & que vous ne me continuerez la faveur de vôtre bienveillance, je ne manquerai non plus, de m'acquitter de mon devoir, de vous rendre les très-humbles respects, qui peuvent être entendus d'un ami vers l'autre. C'est dans ces pensées, que je serai incessamment avec un attachement tout particulier

Monsieur,

Halle, le 19 Fevrier
l'année 1752

Vôtre très-humble serviteur
PIERRE GAMBES,
de Trebnitz en Silesie, Etudiant en droit.

PRAENOBLISSIMO ET ORNATISSIMO
DOMINO CANDIDATO
DISSERTATIONIS AVTORI DOCTISSIMO

AMICO AMICORVM OPTIMO

S. P. D.

FRANCISCVS NIETSCHKE

Trebnicio-Silesius,

Ita natura comparatum est, ut quo plus homines sapientia ac solida doctrina praestant, eo magis benignitate atque humilitate excellent, & qui minimum vel vita, vel sermone peccent, iidem

iidem sint ad aliorum magis errata condonanda proclives. Ne mirare itaque, *Vir Praenobilissime*, quod has litteras, à tenui Musa profectas, ad *Te* dare ausifim. Qui enim probitatis eximiae, eruditionisque nomine mihi ab eo iamiam tempore, quo ambo in Alma Univerfitate Leopoldina verfabamur, fatis notus es, hac profecto fidentis animi finceritate à me adeundus, ut, quae fermonis fuavitati deficiunt, tenerrimo cordis affectu meo, tuaque humanitate compenfentur. Cum nempe in publicum prodis Theatrum litterarium, ut doctiffimam defendas *Differtationem Tuam* inauguralem, in qua obfcura quaeque illuftrantur atque patefcunt, enodantur irrerita, perplexa explicantur, inhoneftum mihi foret ac turpe, fi, acclamantium amicorum coetui iunctus, fine mentis gratulabundae fignificatione fcripta hunc diem praetermitterem. Ingenerafti mihi fuavitatem incredibilem, tam *Tua* confuetudine, quam erudita fcriptione. Nova tractandi methodus excitavit in me admirationem, feribendi ratio abfolutiffima iucunditatem; quis enim eam legat, quis familiari confuetudine *Tuam* doctrinam experiatur, qui non adducatur in diffidentiam feribendi, agendi, ficuti *Tu*? Quis, qui dotes animi egregias, & naturae & induftriae, *Tibi* non invideat? Sed haec tantisper mitto, nolo enim in *Tuas* laudes plus, quam modestia *Tua* patitur, excurrere, & longior fieri quam par effer, fi hifce affectibus meis, quanquam alioqui veris atque finceris, nimis indulgeam, qui *Te* amo, femper in oculis fero, cuius virtutem praedico, amicitiam venero, atque honores gratulor. Quam ob rem tamerfi rudes planeque illitteratas litteras ad *Te* dare mihi diftuli, in quibus certe ut minus elaboratae, neque ad amiffim exactae orationis indiligentiam *Tu* ipfe deprehendes, ita meam erga te amicitiam atque obfervantiam teftatam *Tibi* volo atque impenfe cupio, hoc unicum enixe rogans, fi quid ad obfequendum paratiffimo, fi quid poffum officio promereri, ut me in amicorum *Tuorum* numero confervare velis, quod ego, dum fpiritus hos regit artus, ingentis in me collati beneficii loco libenter habeo. Vale. Dabam Halae propter Salam, d. XI. Cal. Martii
c10b cc lll.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO
AMICO IN PAUCIS IVCVNDISSIMO

S. P. D.

FRIDERICVS LANGERVS,

Art. med. Cultor. Freiberga-Sil.

Diu multumque haesi, quid potissimum in *Te* laudum conferrem, quippe nulla satis digna occurrebar. Sed quo diutius ambigavi, eo incertior evasi. Enim vero maturato opus erat; proinde gratulandi spartam alacris suscepi, hoc *Te* non audaciae, sed amicitiae, quae inter nos iam per sat longum temporis spatium fuit coniunctissima, daturum, & praeterea id, quod verborum deest ornatui, non voluntati meae, quae quidem est sincerissima, sed virium requiriti tributurum esse confusus. Ut vero paucis dicam multa, honores in Medicina summos, quibus *Te* agnosco dignissimum, ex animo *Tibi* gratulor, exoptoque ut insignis scientia *Tua* medica & in *Tuum*, & *Tuorum*, & societatis humanae gaudium cedat atque felicitatem. Vale! & reseram hancce amicitiae prout *Tibi* candide exhibeo, ita & *Tu* candide accipias rogo atque obsecro enixissime. Dabam in Fridericiana die XI. Calend. Martii c1802.

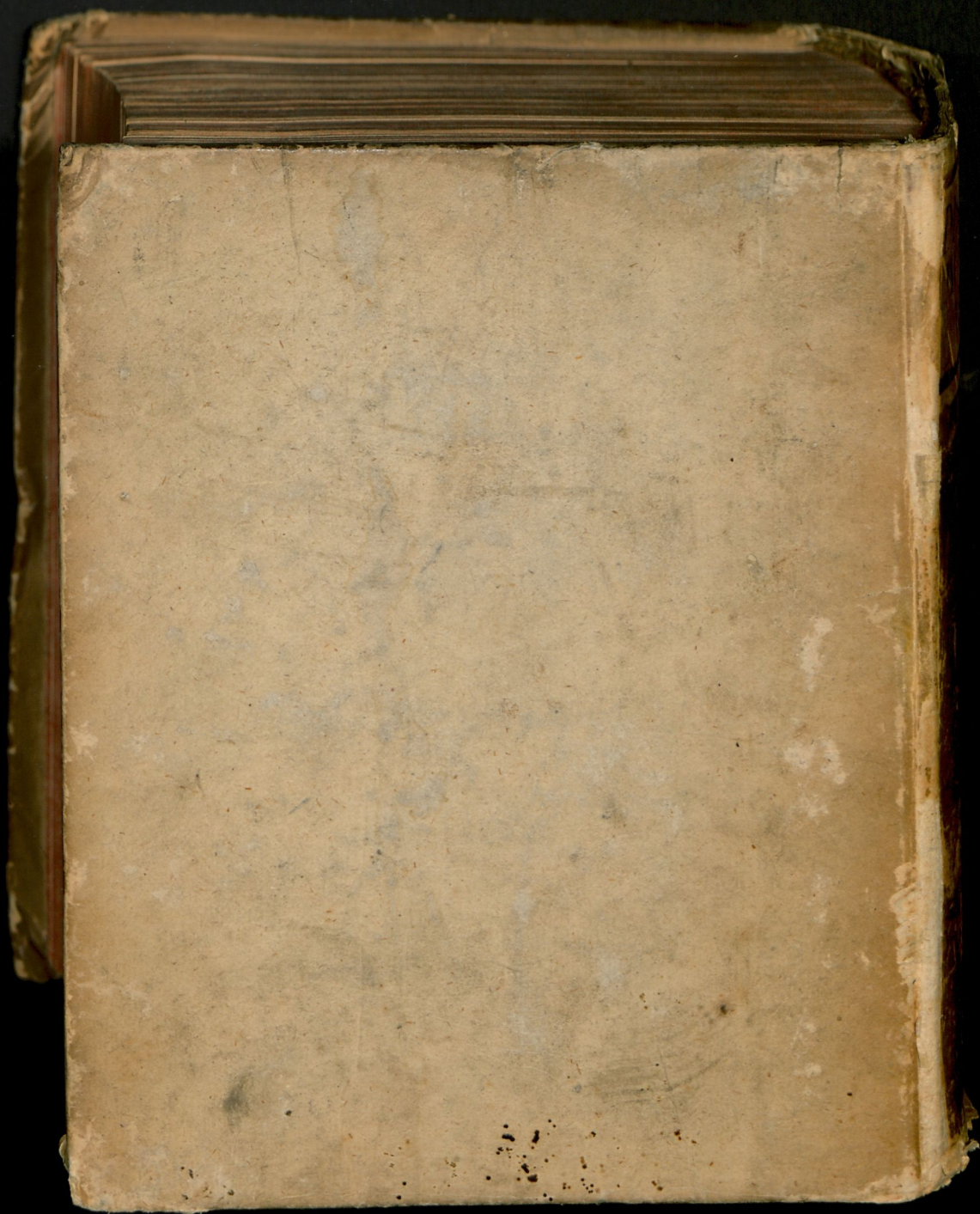
01 A 6602

ULB Halle

3

002 932 512

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICO-CHIRVRGICA
DE
TREPANATIONE

QVAM
SVB AVSPICIIIS SVMMI NVMINIS
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
P R A E S I D E
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILIIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
FACVLTATIS PHILOSOPH. H. T. DECANO,
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALAT. CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS,

D. XXIII. FEBR. A. S. R. MDCCCLII.

IN REGIA FRIDERICIANA

PVBELICE DEFENDET

AVCTOR

IOSEPHVS ROESSEL

STRIGOVIO-SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

